

С.П. МОСТОВИЙ, канд. физ.-мат. наук, НТУ «ХПІ»
Е.П. ЧЕКАЛІНА, канд. екон. наук, доц., НТУ «ХПІ»
Н.Г. СІКЕТІНА асист. НТУ «ХПІ»

ОБГРУНТУВАННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРОГРАМИ ПІДПРИЄМСТВА В РИНКОВИХ УМОВАХ

Планування у ринкових умовах не втрачає своєї актуальності. Дана стаття присвячена питанням планування виробничої потужності та виробничої програми підприємства.

Planning in market condition does not lose its urgency. Given article is dedicated to questions of the planning to production power and production program of the enterprise.

Постановка проблеми. Вітчизняні підприємства за ринкових відносин змушені приймати участь у конкурентній боротьбі та відповідно займати свою ринкову „нішу”. Для прийняття рішень щодо діяльності в умовах конкуренції та досягнення певної її ефективності, необхідно випускати продукцію, яка буде потрібна споживачам для задоволення їхніх потреб та реалізована у повному обсязі. За рахунок цього має досягатися певний рівень прибутку від реалізації продукції та ефективніше використовувати обігові засоби.

У такому разі актуальності набуває процес планування на підприємстві, і, зокрема, планування його виробничої потужності з урахуванням ємності ринку та конкурентного середовища. Планування виробничої потужності також дає відповідь на питання можливого скорочення надлишкових виробничих потужностей, що знайде відображення у результатах діяльності підприємства. Планування виробничої потужності та програми відноситься до поточного планування.

Аналіз досліджень та публікації. У економічній літературі проводяться дослідження ємності ринку та окремо відпопередстваних – планування та обґрунтування виробничої потужності підприємства відносно типопредставників. На сьогоднішній день **недостатньо розробленими** залишається питання розрахунку виробничої програми у відповідності до потреб ринку [1 – 4].

Метою статті є планування та обґрунтування виробничої програми підприємств, що діють у ринкових умовах.

Методологія. Планування діяльності підприємства починається з визначення номенклатури, асортименту продукції та обсягу виробництва. Але перед тим, як планувати перелічені показники, необхідно з'ясувати вплив на них як зовнішніх, так і внутрішніх факторів. Зовнішні фактори проявляються у ємності ринку товарів, а внутрішні сконцентровані у виробничій потужності підприємства.

Розрахуємо ємність ринку товару з метою виявлення впливу зовнішнього середовища на підприємство за допомогою балансового методу на прикладі даних таблиці 1:

$$E_p = O_e + Z_{nv} + I + I_n - E - E_n - Z_{kn}, \quad (1)$$

де O_e - сумарний об'єм випуску аналогічної продукції підприємствами по галузі (об'єм виробництва); Z_{nv} - запаси на початок періоду; I - імпорт; I_n - непрямий імпорт; E - експорт; E_n - непрямий експорт; Z_{kn} - запаси на кінець періоду. $E_p = 67800 + 998 - 2818 - 980 = 65000$ (шт.)

Таблиця 1 – Показники для розрахунку ємності ринку

шт.	шт.	шт.	Fd, станко/годин	н/год	н/год	н/год	$K_{ВВВ}$	Об'єм виробництва, шт.	Експорт, шт.	Імпорт, шт.
C_1	C_2	C_3		T_1	T_2	T_3				
5	62	12	4000	0,3	4	0,8	1,13	67800	2818	0

Оскільки підприємство займає 100% ємностей ринку, воно є монополістом в своїй галузі, частка ринку по аналогічній продукції конкурентів – імпортерів дорівнює нулю. Частка випуску на внутрішньому ринку дорівнює 65 тис. шт. Після розрахунку виробничої потужності необхідно привести у відповідність до неї виробничу програму підприємства. Розрахуємо виробничу потужність підприємства:

$$ВП_j = \frac{F_d \cdot C_j \cdot K_{ВВВ}}{\sum T_{\text{типопредставника}}}, \quad (2)$$

де F_d – дійсний фонд часу роботи устаткування; C_j - кількість одиниць устаткування; T_j - трудомісткість типопредставника за j - м видом обладнання; $K_{ВВВ}$ – коефіцієнт виконання норм виробітку.

Відповідно $ВП_1 = 75,33$ (тис.шт.); $ВП_2 = 70,1$ (тис.шт.); $ВП_3 = 67,8$ (тис.шт.). Пропускна спроможність групи устаткування, що має мінімальне значення, обмежує потужність цеху і відповідно потужність підприємства. Беремо у якості потужності цеху та підприємства пропускну спроможність групи обладнання з мінімальним значенням $ВП_3 = 67,8$ тис.шт., що відповідає 3 групі устаткування. Виробничу програму (П) має бути менше або рівна потужності, і не повинна перевищувати частку ємності ринку, що припадає на досліджуване підприємство. Далі зіставляємо долю ринку товару з

виробничою потужністю нашого підприємства і приходимо до висновку, що виробнича потужність перевищує долю ринку підприємства. Тому у якості виробничої програми за даним товаром приймаємо величину долі ємкості ринку – 65 тис. шт.

Таким чином, використавши наведену нами методику, можна планувати та випускати потрібну ринку кількість продукції, що забезпечить ефективне використання обігових засобів підприємства. Після планування виробничої потужності та обґрунтування виробничої програми можна прогнозувати виручку від реалізації товару на ринку.

Висновок. Застосування пропонованої методики зменшує ризик втрати прибутку підприємства.

Список літератури: 1. *Гаркавенко С.С.* Маркетинг. Підручник. – 4-е вид. доп. / С.С. Гаркавенко – К.: Лібра, 2006. – 720 с. 2. *Перерва П.Г.* Управління маркетингом на машинобудівних підприємствах / П.Г. Перерва – Харків: „Основа”, 1993. – 285 с. 3. *Економіка підприємства/* За ред. А.В.Шегди. – К.: Знання – Прем, 2001. – 335 с. 4. *Бойчик І.М.* Економіка підприємства. Навч. посібник / І.М. Бойчик – К.: Атака, 2004. – 480 с. 5. *Басовский Л.Е.* Прогнозирование и планирование в условиях рынка: Учеб. пособие / Л.Е. Басовский – М.: ИНФРА – М, 2003. – 260 с. 6. *Паушта М. Т.* Прогнозування та програмування економічного і соціального розвитку: Навч. посібник. — К.: Центр навч. літ., 2005.

Надійшла до редакції 07.11.10

УДК 336.221.24

Л.А. ЧОРНОГОР, магістр НТУ «ХПІ»

ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА З ВИКОРИСТАННЯМ АНАЛІТИЧНИХ КОЕФІЦІЄНТІВ

Метою статті є визначення природи й сутності оцінки фінансової стійкості на підставі аналітичних коефіцієнтів, аналіз переваг і недоліків наявних методологій, обґрунтування потреби розв'язання цієї проблеми, а також вимог щодо системи фінансових коефіцієнтів з точки зору ефективної оцінки фінансової стійкості підприємства.

The author sets the aim to define the nature and essence of evaluating financial stability on the basis of analytical coefficients, analyzes the advantages and drawbacks of available methods, and motivates the need for solving this problem and also requirements concerning the system of financial ratios from the viewpoint of effective appraisal of an enterprise's financial stability.

Ключові слова: фінансова стійкість, показник, аналітичний коефіцієнт, ефективність.

Сьогодні головною проблемою ефективного функціонування підприємств України є відсутність комплексної системи оцінки фінансової стійкості, яка б справді допомагала керівництву підприємства виявляти больові точки та ухвалювати правильні управлінські рішення.